

"...

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

“Mülhak ... Vakfı vekili tarafından; 27.9.2008 tarih ve 27010 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Vakıflar Yönetmeliği'nin 180. maddesinin iptali istemiyle Başbakanlık ve Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne karşı açılan davada; Dairemizin 16.10.2012 tarih ve E:2008/11300 sayılı kararıyla, dava konusu Yönetmeliğin dayanağı 5737 sayılı Vakıflar Kanunu'nun 22. maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğu görüşüne ulaşılarak Anayasa Mahkemesi'ne itiraz başvurusu yapılmıştır.

Yapılan bu itiraz başvurusunun, Anayasa Mahkemesi'nin 10.4.2013 tarih ve E:2013/37, K:2013/54 sayılı kararı ile “...yapılan incelemede, 5737 sayılı Kanun'un iptali istenilen 22. maddesinin dört fıkradan oluştuğu, itiraz yoluna başvuran Mahkemenin gerekçeli kararında maddenin birinci ve ikinci fıkralarının hangi gerekçelerle Anayasa'ya aykırı olduğunun açıklanmadığı ve Mahkemenin başvuru kararına ilişkin tutanağın onaylı örneğinin dosyada bulunmadığı” gerekçesiyle geri çevrilmesi üzerine dava dosyası tekrar ele alınarak, davacı Vakfın Anayasaya aykırılık iddiası ve Yasa kuralının Anayasaya uygunluğu incelenip gereği görüldü.

I- UYGULANACAK KURAL :

5737 sayılı Vakıflar Kanunu'nun “Vakıf Kültür Varlıklarının Korunması ve İmar Uygulamalarının Bildirilmesi” başlıklı 22. maddesinde; “Kamu kurum ve kuruluşları, koruma imar planlarını düzenlerken vakıf kültür varlıklarıyla ilgili hususlarda Genel Müdürlüğün görüşünü almak zorundadırlar.

Genel Müdürlüğe ve mazbut vakıflara ait taşınmaz mallarla ilgili olarak belediyeler ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılan uygulama imar ve parselasyon planlarının, askıya çıkarılmadan önce ilgili idareler tarafından Genel Müdürlüğe bildirilmesi zorunludur.

Mazbut vakıf taşınmazlarında akar niteliğini koruyacak şekilde imar düzenlemesi yapılır.

Genel Müdürlüğe ve mazbut vakıflara ait olup uygulama imar planlarında okul, hastane veya spor alanlarında kalan taşınmazlar; ilgili kurumlar tarafından, imar planının tasdik tarihinden itibaren iki yıl içerisinde kamulaştırılmadığı takdirde ilgili bakanlığın görüşü alınarak Genel Müdürlükçe özel okul, özel hastane veya özel spor tesisi olarak değerlendirilebilir.” kuralına yer verilmiştir.

Vakıflar Yönetmeliğinin iptali istenilen dava konusu 180 inci maddesinde de, anılan Yasa kuralına paralel, aynı içerikte bir düzenleme yapılmıştır. Davacı Vakıf; vakıf kültür varlıklarının ve vakıf taşınmazlarının akar niteliklerinin korunması, değerlendirilmesi amacıyla yapılan yasal düzenlemenin sadece mazbut vakıf taşınmazlarıyla sınırlandırılıp, mülhak vakıfların ve taşınmazlarının kapsama alınmamasının Anayasaya aykırı olduğu iddiasıyla Vakıflar Yönetmeliğinin 180 nci maddesinin tamamının iptalini istemektedir. Dolayısıyla bu davada 5737 sayılı Yasanın 22 nci maddesinin uygulanacak kural olduğu açıktır.

II- 5737 SAYILI YASA'NIN 22. MADDESİNİN ANAYASAYA UYGUNLUĞU:

Mazbut vakıflar, filî ve hukukî sebeplerle devletin el koyduğu, idaresi bir makama ya da vakfedenlerin ferilerinden başkalarına bırakıldığı, fiilen hayrî bir hizmeti kalmadığı için Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün vesayeti altına alınan özel hukuk hükümlerine tabi tüzel kişilerdir. Bu vakıfların temsil ve idareleri, vakıfların hukukî statüsü korunarak yaşatılması amacıyla Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne bırakılmıştır. Kendine özgü bu vesayet ilişkisi, mazbut vakıfların hukukî statülerinde bir değişikliğe sebebiyet vermediği gibi, vakıf malvarlığının kamu malı hâline dönüşmesi sonucunu da doğurmamaktadır.

Mülhak vakıflar ise, Anayasaya aykırılık teşkil etmeyen vakfiye şartlarına göre, yönetimi vakfedenlerin soyundan gelenlere, mütevellilere ait, amaca ve yasalara uygunluk denetimi ile iktisadi işletmelerinin faaliyet ve mevzuata uygunluk denetimi Vakıflar Genel Müdürlüğünce yapılan vakıflardır.

Mülhak ve mazbut vakıflar arasında sadece yönetim şekli açısından bir farklılığa gidilmiş; mazbut vakıfların Genel Müdürlükçe yönetilmesi ve temsil edilmesi esas alınırken, mülhak vakıfların, vakfeden kişinin soyundan gelenler, mütevelliler eliyle yönetim ve temsili öngörülmüştür. Bir başka ifade ile, her ikisi de mal topluluğu olan mazbut ve mülhak vakıflar arasında, yönetim usulleri dışında herhangi bir ayırım ve öncelik sıralaması bulunmamaktadır.

5737 sayılı Yasa'nın 22. maddesinin 1. fıkrasında; “Kamu kurum ve kuruluşları, koruma imar planlarını düzenlerken vakıf kültür varlıklarıyla ilgili hususlarda Genel Müdürlüğün görüşünü almak zorundadırlar.” hükmüne yer verilmiştir. Bu hükümde imar planları yapılırken vakıf kültür varlıkları ile ilgili konularda Genel Müdürlük görüşü alınması öngörülerek, mazbut vakıflar lehine bir düzenlemeye gidilmiştir. Böylece, mülhak vakıflara ait kültür varlıklarının korunması yönünde, mütevellilerin ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına görüşlerini bildirmelerine, girişimde bulunmalarına olanak tanınmamıştır. Vakıf kültür varlıklarıyla ilgili hususlarda genel olarak Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün görüşlerinin alınmasını yeterli saymaya olanak bulunmamaktadır. Zira mülhak vakıflara ait Vakıf kültür varlıklarının korunması, bu varlıkların özelliklerini, kullanılış biçimlerini yakından bilen mülhak vakıf yöneticilerinin sorumluluğundadır. Koruma imar planları düzenlenirken, Vakıflar Genel Müdürlüğü yanında mülhak vakıflar mütevellilerinin görüşlerinin de alınacağı yönünde bir hükme yer verilmeyerek Anayasanın 10. maddesinde yer alan “eşitlik ilkesi” ve “yasaların genelliği” ilkesi ihlal edilmiştir.

Aynı maddenin 2. fıkrasında; “Genel Müdürlüğe ve mazbut vakıflara ait taşınmaz mallarla ilgili olarak belediyeler ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılan uygulama imar ve parselasyon planlarının, askıya çıkarılmadan önce ilgili idareler tarafından Genel Müdürlüğe bildirilmesi zorunludur.” hükmüne yer verilmiştir. Maddenin bu fıkrasında da, mülhak vakıflar kapsam dışında bırakılmış; mülhak vakıflara ait taşınmazlarla ilgili imar ve parselasyon planlarının, askıdan önce ilgili idarelerce mülhak vakıflara bildirilmesi öngörülmemekle, mülhak vakıfların vakfiyeleri doğrultusunda faaliyetlerini sürdürme ve yaşatılmaları amacına aykırı biçimde eksik düzenleme yapılmıştır. Anılan fıkra hükmü, mazbut ve mülhak vakıf ayrımı yapılması suretiyle eşitlik ve yasaların genelliği ilkesini ihlaletmektedir.

Maddenin 3. ve 4. fıkralarında; “Mazbut vakıf taşınmazlarında akar niteliğini koruyacak şekilde imar düzenlemesi yapılır.

Genel Müdürlüğe ve mazbut vakıflara ait olup uygulama imar planlarında okul, hastane veya spor alanlarında kalan taşınmazlar; ilgili kurumlar tarafından, imar planının tasdik tarihinden itibaren iki yıl içerisinde kamulaştırılmadığı takdirde ilgili Bakanlığın görüşü alınarak Genel Müdürlükçe özel okul, özel hastane veya özel spor tesisi olarak değerlendirilebilir.” kuralına yer verilmiştir. Maddenin diğer fıkralarında olduğu gibi bu iki fıkra da mülhak vakıflar kapsam dışında bırakılmış; imar düzenlemelerinde vakıf taşınmazlarının akar niteliğinin korunması ve değerlendirilmesiyle ilgili olarak sadece mazbut vakıflara olanak sağlanmıştır. Anılan iki fıkra ile aynı tür ve aynı statüdeki mazbut ve mülhak vakıflar arasında ilk iki fıkra olduğu gibi eşitlik ve yasaların genelliği ilkeleri ihlal edilmiş; aynı zamanda mülhak vakıfların mülkiyet hakkı da zedelenmiştir.

III- SONUÇ ve İSTEM:

Yukarıda yapılan açıklamalar ışığı altında; 5737 sayılı Yasa'nın 22. maddesi ile, sadece yönetim usulleri açısından farklılık arz eden mazbut ve mülhak vakıflar arasında ayrıma gidildiği; Yasa hükmünde, mülhak vakıf yöneticilerinin, imar planları düzenlenirken kamu kurum ve kuruluşlarına görüşlerini bildirmelerine olanak tanınmadığı, imar ve parselasyon planlarının askıya çıkarılmasından önce mülhak vakıf yöneticilerine bildirilmesinin öngörülmediği, mülhak vakıflara ait taşınmazların korunması ve değerlendirilmesine yönelik düzenleme yapılmadığı, sadece mazbut vakıflar için düzenleme yapıldığı görülmektedir. Bu haliyle anılan Yasa hükmünün; eşitlik ilkesini, yasaların genelliği ilkesini ihlal etmesi ve mülkiyet hakkını zedelemesi nedeniyle hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, bir davaya bakmakta olan mahkemenin, o dava sebebiyle uygulanacak yasa kuralının Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına götüren görüşünü açıklayan kararı ile Anayasa Mahkemesine başvurulması gerektiğini düzenleyen 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesinin 1. fıkrası gereğince, yukarıda açıklanan gerekçelerle; 5737 sayılı Kanunun 22. maddesinin, Anayasanın 2, 10. ve 35. maddelerine aykırı olduğu kanısına ulaşılması nedeniyle Anayasa Mahkemesine başvurulmasına; dosyada bulunan belgelerin onaylı bir örneğinin Anayasa Mahkemesi Başkanlığı'na gönderilmesine, 3/6/2013 gününde oybirliğiyle karar verildi.”